

FINANCIRANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA IZ SREDSTAVA FONDOVA EUROPSKE UNIJE U OBLIKU ZAJMOVA

Matija Ploh, univ. spec. oec.*

Sažetak: Za rast i razvoj malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj potrebno je, osim učinkovitog i poticajnog institucionalnog okruženja, osigurati i povoljne uvjete financiranja, obzirom da brojna provedena istraživanja ukazuju da je otežan pristup izvorima financiranja jedan od temeljnih problema s kojim se susreću mala i srednja poduzeća. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije, kao jedna od ključnih institucija u razvoju i poticanju rasta malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, treba u što većoj mjeri provoditi izravno financiranje u obliku zajmova iz sredstava europskih fondova te iz sredstava povrata ranije odobrenih zajmova, uz fiksnu kamatnu stopu za cijelo razdoblje otplate zajma.

Ključne riječi: mala i srednja poduzeća, kreditno financiranje.

* Matija Ploh, univ.spec.oec., Viši analitičar, HAMAG - BICRO - Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (E-mail: matijaploh87@gmail.com). Ovaj rad ni na koji način ne predstavlja stajalište HAMAG-BICRO-a na temu „Financiranje malih i srednjih poduzeća iz sredstava fondova Europske unije u obliku zajmova“ te isključivo prezentira osobne stavove autora rada.

1. UVOD

Mala i srednja poduzeća predstavljaju većinu svih registriranih poduzeća, generiraju otvaranje novih radnih mjesta te su pokretači razvoja i inovacija. Zbog ovakve važnosti financiranje malih i srednjih poduzeća zaslužuje poseban tretman, odnosno njihovo financiranje smatra se jednom od posebnih namjena, u kojima je sadržan javni interes. Unatoč važnosti u gospodarskoj strukturi, mala i srednja poduzeća se u svom poslovanju susreću s brojnim problemima, a jedan od najvećih je pristup izvorima financiranja, posebice u bankocentričnim financijskim sustavima, kakav je i hrvatski. Obzirom na prethodno te uzimajući u obzir rastuću potrebu za financiranjem ključne državne institucije u razvoju i poticanju rasta malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj provode kreditno (povratno) financiranje u obliku zajmova, kao jednog od financijskih instrumenta, iz sredstava europskih fondova. U skladu s navedenim, ciljevi rada su prikazati značaj malih i srednjih u gospodarskoj strukturi, objasniti zašto se financiranje malih i srednjih poduzeća smatra specifičnom namjenom, u kojoj je sadržan javni interes te prikazati načine kreditnog (povratnog) financiranja malog i srednjeg poduzetništva u obliku zajmova od strane Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije, kao jedne od ključnih institucija u razvoju i poticanju rasta malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj. Nakon uvoda, poglavlje 2 dalje prikaz definiranja malih i srednjih poduzeća u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj. Poglavlje 3 pojašnjava zašto se financiranje malih i srednjih poduzeća smatra posebnom državnom namjenom. U poglavlju 4 se daje pregled i karakteristike zajmova, koje odobrava državna agencija za malo gospodarstvo, dok se u poglavlju 5 daju zaključci do kojih se došlo u radu.

2. ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U GOSPODARSKOJ STRUKTURI

Definiranje i metodologija podjele poslovnih subjekata razlikuje se od gospodarstva do gospodarstva. Ipak, mala i srednja poduzeća imaju neke zajedničke karakteristike: njihov vlasnički kapital nije predmet trgovanja na organiziranom tržištu kapitala, imovina i zaposlenje ograničeni su na manji broj zaposlenika ili obitelj, cilj poslovanja često je održavanje i obavljanje obiteljskog posla (Pavković, 2007; 19). U Europskoj uniji, sukladno preporukama Europske komisije iz svibnja 2003. godine, sektor malih i srednjih poduzeća dijeli se u tri osnovne kategorije: mikro, mala i srednja poduzeća. Glavni kriterij navedene podjele broj je zaposlenih, dok su dodatni kriteriji za podjelu ukupan godišnji promet te veličina ukupne bilance (Tablica 1.).

Tablica 1: Kriteriji razvrstavanja malih i srednjih poduzeća u Europskoj uniji

Kategorija poduzeća	Broj zaposlenih	Godišnji promet (mil. EUR)	Bilanca (mil. EUR)
Mikro	<10	≤2	≤2
Malo	<50	≤10	≤10
Srednje	<250	≤50	≤43

Izvor: Obrada autora prema European Commission (2003)

Na temelju navedene preporuke, mikro poduzeća definiraju se kao poduzeća koja zapošljavaju manje od 10 osoba te imaju promet ili ukupnu bilancu do 2 milijuna EUR-a. Mala poduzeća su ona koja zapošljavaju manje od 50 osoba te imaju promet ili ukupnu bilancu do 10 milijuna EUR-a, dok srednja poduzeća zapošljavaju manje od 250 osoba te imaju promet do 50 milijuna EUR-a ili ukupnu bilancu do 43 milijuna EUR-a. U Republici Hrvatskoj, sektor malih i srednjih poduzeća definiran je Zakonom o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN br. 29/02, 63/07, 53/12, 56/13) te Zakonom o računovodstvu (NN br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23). Prema Zakonu o računovodstvu (2023) poduzetnici se razvrstavaju na mikro, male i srednje, ovisno o pokazateljima utvrđenim na zadnji dan poslovne godine, koja prethodi poslovnoj godini za koju se sastavljaju financijski izvještaji. Mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od tri uvjeta: ukupna aktiva 350.000,00 EUR-a, prihod 700.000,00 EUR-a, prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 10. Mali poduzetnici su oni koji nisu mikro poduzetnici i koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od tri uvjeta: ukupna aktiva 4.000.000,00 EUR-a, prihod 8.000.000,00 EUR-a, prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50. Srednji poduzetnici su oni koji nisu ni mikro ni mali poduzetnici i koji ne koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od tri uvjeta: ukupna aktiva 20.000.000,00 EUR-a, prihod 40.000.000,00 EUR-a, prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250. Definicije malih i srednjih poduzeća, na temelju Zakona o poticanju razvoja maloga gospodarstva, usklađeno je s definicijom malih i srednjih poduzeća koju primjenjuje Europska unija, dok Zakon o računovodstvu nije usklađen s kategorizacijom subjekata maloga gospodarstva kakvog primjenjuje Europska unija (Centar za politiku i razvoj malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, 2016).

Na kraju 2022. godine u Europskoj uniji mikro, mala i srednja poduzeća činila su 99,8% ukupnog broja poduzeća, zapošljavala 70,9% ukupnog broja zaposlenih te stvorila 56,5% ukupne nove dodane vrijednosti (European Commission, 2023). U Republici Hrvatskoj mikro, mala i srednja poduzeća činila su na kraju 2021. godine najveći udjel (99,7%) u strukturi svih poduzeća, stvorila su 58% ukupnog prihoda te

zapošljavala 72,1% svih zaposlenih (Centar za politiku i razvoj malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, 2022). Uzevši u obzir važnost malih i srednjih poduzeća, kao generatora novih radnih mjesta, pokretača inovacija, nositelja izvoza i dodane vrijednosti, razumljiva je briga države te usmjeravanje i poticanje razvoja ovoga gospodarskog segmenta (Krišto, 2011). Osnovni je cilj stvaranje takvog institucionalnog okruženja, koje bi poticajno djelovalo na poduzetničke aktivnosti, odnosno na stvaranje takvog okruženja u kojemu bi se poduzetnici osjećali motiviranima za pokretanje novih poslovnih pothvata (Grgić, Bilas i Franc, 2010;73).

Iako su generatori rasta i razvoja ukupnoga gospodarstva, mala i srednja poduzeća u svome se poslovanju susreću s mnogim problemima, a jedan od najvećih je pristup izvorima financiranja. Problematika izvora financiranja malih i srednjih poduzeća predmet je istraživanja znanstvene i stručne javnosti. Grubišić Šeba (2016) navodi kako je pristup malih i srednjih poduzeća izvorima financiranja usko povezan s troškovima financiranja, ostvarenim financijskim rezultatima, vrsti poslovanja kojom se bavi poduzetnik te ponuđenim instrumentima osiguranja, od strane poduzetnika. Provedena istraživanja u svijetu i u Republici Hrvatskoj upućuju na relativno skup i kompliciran pristup malog gospodarstva bankovnim kreditima. Najvažnije ograničenje kod bankovnih kredita je pretjerano osiguranje, a visoko mjesto zauzimaju i dokumentacija te trošak financiranja (Vidučić, 2009). Malim i srednjim poduzećima pristup je izvorima financiranja otežan, zbog nedovoljne razine kapitala i drugih izvora osiguranja. Pulišelić (2012) smatra da je pristup financijskim sredstvima za mala i srednja poduzeća posebno otežan iz razloga što mnoge financijske institucije smatraju ovo kreditiranje visokorizičnim s visokim transakcijskim troškovima i malim povratom na uloženu imovinu.

3. FINANCIRANJE MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA KAO POSEBNA NAMJENA U KOJOJ JE SADRŽAN JAVNI INTERES

U bankocentričnim financijskim sustavima, kakav je u Europi, u Republici Hrvatskoj i u svim nerazvijenim zemljama, veličinom aktive i brojem institucija dominiraju banke, dok su poduzeća i stanovništvo ovisni o bankovnim kreditima (Leko, 2012). Obzirom da je u takvim financijskim sustavima tržište vrijednosnih papira tek sekundarnog karaktera, poduzeća su ovisna o financiranju putem bankovnih kredita. Prema Leki (2011) zbog ekonomskih, socijalnih, političkih i drugih razloga određene privredne grane, djelatnosti ili namjene zaslužuju posebnu državnu potporu. Uspjehom na tim područjima postižu se neki zajednički ciljevi za dobrobit svih, pa se smatra da oni zbog toga sadrže posebni javni interes. Postojanje javnog interesa utvrđuje se parlamentarnim usuglašavanjem a utvrđeni prioriteti se mijenjaju i određuju za pojedina kraća ili duža vremenska razdoblja. Neke od posebnih namjena, u kojima je sadržan

javni interes su obnova, izvoz, poljoprivreda, mala i srednja poduzeća, kreditiranje đaka i studenata, zaštita okoliša, stambeno zbrinjavanje i dr. Tuškan Sjauš (2020) smatra kako unatoč važnoj socio-ekonomskoj ulozi, zbog manje profitabilnosti ili veće rizičnosti, kreditori i ulagači se suzdržavaju financirati takve posebne namjene. Kako navodi Leko (2005) neki od razloga izbjegavanja ili suzdržavanja kreditiranja od strane privatnog kreditnog tržišta su: (a) većina posebnih namjena ne može biti podvrgnuta komercijalnim kriterijima banaka, jer se redovito radi o nisko profitabilnim ili o neprofitabilnim projektima, (b) posebnim namjenama je najčešće potrebno osigurati povoljne kreditne uvjete – niže kamatne stope od onih na tržištu, odgodu otplate kredita, duže rokove otplate kredita, nekreditne oblike financiranje kao što su: garancije, jamstva, akreditivi, (c) krediti za financiranje posebnih namjena najčešće sadrže više rizika, nego što su ih banke ili zbog ograničenja prudencijalne regulacije smiju prihvatiti.

Prema Pavković (2011) financiranje namjena od posebnog interesa provodi se uz pomoć tradicionalnih instrumenata kao što su krediti, leasing, korporativne obveznice, dionice i sl. Zbog razvoja financijskog sustava i promjena u financijskom i gospodarskom financijskim tržištem nastaju novi financijski instrumenti mehanizmi financiranja, koji su za novčano deficitarne jedinice povoljniji, u odnosu na tradicionalne oblike financiranja. Jedan od alternativnih izvora financiranja malih i srednjih poduzeća je i sekuritizacija. Pavković (2008;102) definira sekuritizaciju kao metodu, proces, postupak ili tehniku kreiranja utrživih zadužnica na temelju nekih oblika potraživanja, koje karakterizira stalnost novčanih tokova. Imovina, krediti, otplate i primici od različitih kreditora skupljaju se, prepakiraju, supotpisuju i prodaju u obliku sekuritiziranih instrumenata. Zadužnice se kreiraju tako da su po ukupnom iznosu, dospijećima, dinamičkim isplate, prinosima i drugim karakteristikama usklađene s originalnim potraživanjima na osnovi kojih su izdane. Kako navode Cvijanović, Marović i Struk (2008) tehnika sekuritizacije se do sada u Republici Hrvatskoj nije razvila iz ekonomskih, regulatornih i pravnih razloga. Donošenjem zakonske regulative, stvaranjem računovodstvenog i poreznog okruženja te razvojem financijske infrastrukture za provođenje sekuritizacije, banke i leasing društva koja posluju u Republici Hrvatskoj će biti u mogućnosti provoditi alternativne tehnike financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj. Razvoj sekuritizacije kredita i leasinga malih i srednjih poduzećima sigurno bi imao pozitivne učinke na hrvatsko gospodarstvo, na razvoj i produbljivanje financijskog tržišta te može predstavljati dobar put u razvitku alternativnih načina financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj (Rimac, 2005). Uz model bespovratnog proračunskog financiranja, čije je najveći nedostatak ograničeni proračunski iznos namijenjen financiranju posebnih namjena te sve veće potrebe za financiranjem što stvara fiskalni pritisak na državni proračun, postoji kreditno (povratno financiranje) određenih posebnih namjena preko državnih institucija.

4. POVRATNO FINANCIRANJE OD STRANE HRVATSKE AGENCIJE ZA MALO GOSPODARSTVO, INOVACIJE I INVESTICIJE

Prema Krišti (2011) Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije je ključna institucija u razvoju i poticanju malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj. Neprofitna je pravna osoba osnovana odlukom Vlade Republike Hrvatske koja i jamči za obveze agencije.

Djelatnosti Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije su: poticanje osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva, promocija i privlačenje investicija u poduzetništvu, poticanje ulaganja u malo gospodarstvo, financiranje poslovanja i razvoja subjekata malog gospodarstva kreditiranjem pod povoljnijim uvjetima, davanje jamstava za kredite koje subjektima malog gospodarstva odobre banke i druge pravne osobe – kreditori, davanje jamstava za odobrene kredite/leasinge od strane poslovnih banaka/leasing društava subjektima malog gospodarstva, subvencioniranje kamata po kreditima i dr.

Iz sredstava fondova Europske unije Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije provodi financijske instrumente, koji su prvenstveno zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u državama članicama. Grubišić Šeba (2013) navodi kako su mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća na razini Europske unije velike te da se za razdoblje od 2014. do 2020. godine očekuje dodatno povećanje mogućnosti financiranja. Republika Hrvatska imala je na raspolaganju 310 mil. eura iz fondova Europske unije u okviru perspektive 2014. - 2020. kojima je namjeravala potaknuti razvoj niza financijskih instrumenata, kako bi se u konačnici dodatno potaknula gospodarska aktivnost i pomoglo stvaranju i održavanju radnih mjesta (Europska komisija, 2016a). Poboljšati dostupnost financiranja za mala i srednja poduzeća jedan je od ključnih ciljeva Vlade Republike Hrvatske u području razvoja malog i srednjeg poduzetništva. Cilj je uspostaviti nove Sporazumom potpisanim u lipnju 2016. godine između Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije i Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije, kao financijskog posrednika za Operativni program Konkurentnost i kohezija, malim i srednjim poduzećima u Republici Hrvatskoj omogućen je pristup Europskim strukturnim i investicijskim fondovima kroz nove financijske instrumente namijenjenim malim i srednjim poduzećima a oni su mikro zajmovi, mali zajmovi, pojedinačno jamstvo te ograničeno portfeljno jamstvo (Tablica 2.).

Tablica 2: Novi financijski instrumenti namijenjeni malim i srednjim poduzećima

Instrument	Alokacija iz EU fondova (mil. EUR)	Alokacija nacionalna sredstva (mil. EUR)	UKUPNO (mil. EUR)
Mikro zajmovi	12,5	0,0	12,5
Mali zajmovi	12,5	0,0	12,5
Pojedinačno jamstvo	42,0	15,0	57,0
- pojedinačno jamstvo uz subvenciju kamatne stope	28,0	0,0	28,0
- pojedinačno jamstvo bez subvencije kamatne stope	14,0	15,0	29,0
Ograničeno portfeljno jamstvo	28,0	30,0	58,0
Subvencija kamatne stope	10,0	0,0	10,0
UKUPNO	105,0	45,0	150,0

Izvor: Hamag-Bicro (2016a)

Ciljevi mikro zajmova, mikro zajmova za obrtna sredstva te malih zajmova je izravno kreditiranje mikro, malih i srednjih poduzeća uz povoljnije uvjete financiranja, a to se prvenstveno odnosi na smanjenje kamatne stope i na smanjenje potrebnih instrumenata osiguranja. Navedeno bi trebalo rezultirati povećanjem dostupnosti izvora financiranja za mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj. Kamatne stope su fiksne a visina kamatne stope na pojedine vrste zajmova ovise o mjestu odnosno o županiji ulaganja sukladno vrijednostima indeksa razvijenosti pojedinih županija. Karakteristike ESIF Mikro i malih zajmova navedene su u Tablici 3.

Tablica 3: Karakteristike ESIF mikro i malih zajmova

	Mikro investicijski zajam	Miro zajam za obrtna sredstva	Mali zajam
Iznos	1.000,00 – 25.000,00 EUR	1.000,00 – 25.000,00 EUR	25.000,01 – 50.000,00 EUR
Kamatna stopa	0,5% - 1,5%	0,5% - 3,5%	0,5% - 1,5%
Vrsta kamatne stope	fiksna	fiksna	fiksna

Obračun kamata	kvartalni	kvartalni	kvartalni
Poček	Do 12 mjeseci ukoliko je rok otplate dulji od 2 godine	Do 6 mjeseci ukoliko je rok otplate dulji od 2 godine	Do 12 mjeseci ukoliko je rok otplate dulji od 2 godine
Rok otplate	Do 5 godina uključujući poček	Do 3 godina uključujući poček	Do 10 godina uključujući poček
Instrumenti osiguranja	Zadužnica, te ostali instrumenti osiguranja ovisno o procjeni rizika	Zadužnica, te ostali instrumenti osiguranja ovisno o procjeni rizika	Zadužnica, te ostali instrumenti osiguranja ovisno o procjeni rizika
Namjena zajma	Osnovna sredstva (materijalna i nematerijalna imovina)	Obrtna sredstva - 100% iznosa zajma	Osnovna sredstva (materijalna i nematerijalna imovina)
	Obrtna sredstva - do 30% iznosa zajma		Obrtna sredstva - do 30% iznosa zajma

Izvor: Obrada autora prema Hamag-Bicro (2016b)

U razdoblju od 2016. do 2022. godine ukupno je bilo odobreno 3491 ESIF zajmova u ukupnom iznosu 110,62 mil. EUR (Tablica 4.).

Tablica 4: Broj i iznos odobrenih ESIF Mikro i malih zajmova, 2016. – 2022. godine (mil. EUR)

Godina	Broj odobrenih zahtjeva	Iznos odobrenih zajmova (mil. EUR)
2016.	44	1,61
2017.	631	23,23
2018.	613	23,51
2019.	564	21,18
2020.	942	25,07
2021.	603	13,99
2022.	94	2,04
Ukupno	3491	110,62

Izvor: obrada autora prema Hamag-Bicro (2023) Godišnje izvješće za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. godinu

Od rujna 2018. godine Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije provodi financijski instrument “Mikro i Mali zajmovi za ruralni razvoj” iz sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Zajmovi su namijenjeni mikro, malim i srednjim poslovnim subjektima iz poljoprivrednog, prerađivačkog i šumarskog sektora i to za ulaganje u nematerijalnu i materijalnu imovinu te u obrtna sredstva. Kamatne stope na pojedine vrste zajmova su fiksne za cijelo razdoblje otplate zajma a definirane su lokacijom ulaganja, odnosno jedinicom lokalne samouprave po stupnju razvijenosti sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske. U razdoblju od 2018. do 2022. godine ukupno je bilo odobreno 1668 PRR Mikro i malih zajmova u ukupnom iznosu 71,42 milijuna EUR-a (Tablica 5.).

Tablica 5: Broj i iznos odobrenih PRR Mikro i malih zajmova, 2018. – 2022. godine (mil. EUR)

Godina	Broj odobrenih zahtjeva	Iznos odobrenih zajmova (mil. EUR)
2018.	48	1,94
2019.	409	16,39
2020.	361	12,69
2021.	364	14,25
2022.	486	26,15
Ukupno	1668	71,42

Izvor: obrada autora prema Hamag- Bicro (2023) Godišnje izvješće za 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. godinu

Kao odgovor na negativni utjecaj Pandemije COVID 19 na cjelokupno hrvatskog gospodarstvo u ožujku 2020. godine je uveden novi financijski instrument „COVID-19 zajam za obrtna sredstva“, koji je bio financiran iz sredstava Europskog fonda za regionalni razvoj. Osnovni cilj financijskog instrumenta je bilo ublažiti negativne posljedice pandemije na poslovanje poduzetnika, očuvati likvidnost te radna mjesta. Zahtjevi za zajam zaprimali su se od ožujka 2020. godine do kraja prosinca 2021. godine. Kamatna stopa na zajam je iznosila 0,25% godišnje i bila je fiksna na cijelo razdoblje otplate zajma. Tijekom 2020. i 2021. godine bilo je odobreno 5398 COVID-19 zajmova za obrtna sredstva u ukupnom iznosu 277,39 mil. EUR (Tablica 6.).

Tablica 6: Broj i iznos odobrenih COVID-19 zajmova za obrtna sredstva, 2020. – 2021. godine (mil. EUR)

Godina	Broj odobrenih zahtjeva	Iznos odobrenih zajmova (mil. EUR)
2020.	2902	1179,31
2021.	2496	14,25
Ukupno	5398	277,39

Izvor: obrada autora prema Hamag- Bicro (2022) Godišnje izvješće za 2020. i 2021. godinu

Sredinom 2022. godine uveden je novi financijski instrument - Investicijski zajam iz sredstava Nacionalnog plana oporavka i otpornosti koji je namijenjen investicijama zelene i digitalne tranzicije malih i srednjih poduzeća te na investicije usmjerene na jačanje konkurentnosti i otpornosti, u skladu s Tehničkim smjernicama o primjeni načela ne nanošenja bitne štete („do no significant harm“) u okviru Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost (2021/C58/01) koje se provode u skladu s Tehničkim smjernicama o provjeri održivosti u okviru fonda InvestEU (2021/C280/01) te s relevantnim EU i nacionalnim zakonodavstvom. Glavna specifičnost navedenog financijskog instrumenta je ta da svaka financirana investicija mora biti u skladu s načelom „Ne činjenja znatne štete“ (Do No Significant Harm Principle - DNSH) u sklopu svih šest okolišnih ciljeva definiranih EU taksonomijom: (a) ublažavanje klimatskih promjena, (b) prilagodba klimatskim promjenama, (c) održivo korištenje i zaštita vodnih i morskih resursa, (d) prelazak na kružno gospodarstvo, (e) sprečavanje i kontrola onečišćenja, (f) zaštita i obnova bioraznolikosti i ekosustava (Hamag-Bicro, 2023b). Za navedeni financijski instrument ukupna alokacija iznosi 39,8 milijuna EUR-a. Kamatna stopa je iznosila 0,8% godišnje. Na kraju 2022. godine je odobreno ukupno 252 zajma iz sredstava Nacionalnog plana oporavka i otpornosti u ukupnom iznosu 16,7 milijuna EUR-a (Hamag-Bicro, 2023a).

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije je, u suradnji s Ministarstvom regionalnog razvoja i europskih fondova, 2024. godine kreirala nove financijske instrumente koji se financiraju iz sredstava Europskog fonda za regionalni razvoj u okviru Programa Konkurentnost i kohezija 2021. – 2027 (Hamag-Bicro, 2023c). Radi se o financijskim instrumentima „EFRR Mali zajmovi za investicije“ te „EFRR Mali zajmovi za obrtna sredstva“. Navedeni instrumenti odobravaju se malim i srednjim poduzećima vodeći računa da budu usklađeni s načelom „Ne činjenja znatne štete“ (Do No Significant Harm Principle - DNSH), s klimatskim ciljevima EU (otpornost infrastrukture za klimatske promjene) te s relevantnim EU i nacionalnim zakonodavstvom. Ukupna alokacija, za navedena dva instrumenta iznosi 50 milijuna EUR-a. Prijave na zajmove počele su se zaprimati od dana 25. ožujka 2024. godine. Kod financijskog instrumenta EFRR Mali zajmovi za investicije maksimalni iznos zajam iznosi 100.000,00 EUR-a dok se kamatna stopa na zajam računa, kao osnovna stopa koja vrijedi za Republiku Hrvatsku, na datum zaprimanja zahtjeva umanjena za 1 postotni bod. Kod financijskog instrumenta EFRR Mali zajam za obrtna sredstva za maksimalni iznos zajam iznosi 30.000,00 EUR-a, dok kamatna stopa na zajam računa kao osnovna stopa koja vrijedi za Republiku Hrvatsku na datum zaprimanja zahtjeva umanjena za 0,5 postotna boda.

5. ZAKLJUČAK

Jednako kao i u drugim državama članicama Europske unije, u Republici Hrvatskoj sektor malih i srednjih poduzeća čini najdinamičniji dio gospodarstva, obzirom da čini većinu svih registriranih poduzeća, zapošljava više od polovice zaposlenih te stvara više od polovice ukupne novostvorene vrijednosti. Zbog ovakve važnosti financiranje malih i srednjih poduzeća zaslužuje poseban tretman, odnosno financiranje malih i srednjih poduzeća smatra se posebnom namjenom u kojoj je sadržan javni tj. opći interes. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije treba što više provoditi izravno financiranje putem zajmova iz sredstava europskih fondova, u cilju povećanja dostupnih izvora financiranja, smanjenja kamatne stope i smanjenja razine potrebnih sredstava osiguranja. Specifičnost svih zajmova je da su odobreni uz fiksnu kamatnu stopu, za cijelo razdoblje otplate zajma.

LITERATURA

- Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2016) *Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2015*. Zagreb: CEPOR
- Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2022) *Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021*. Zagreb: CEPOR.
- Cvijanović, V., Marović, M. i Sruck, B. (2008) *Financiranje malih i srednjih poduzeća*. Zagreb: Hrvatska private equity i venture capital asocijacija i Binoza press.
- European Commission (2023) *SME Performance Review 2022/2023 - Croatia country sheet*. Bruxelles: European Commission.
- European Commission (2003) *Commission Recommendation 2003/361*. Official Journal of the European Union, Bruxelles: European Commission.
- Europska komisija (2016a) *Nacionalni program reformi 2016*. Bruxelles: Europska komisija.
- Grgić, M., Bilas, V. i Franc S. (2010) *Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji*. Zagreb: Masmedia.
- Grubišić Šeba, M. (2016) *Financing Preferences of European SMEs*, u Ateljević, J. i Trivić, J. (ured) *Economic Development and Entrepreneurship in Transition Economies - Issues, Obstacles and Perspectives*, Springer International Publishing Switzerland, str.185-204.
- Grubišić Šeba, M. (2013) *The role of EU funds in encouraging entrepreneurship*. Učenje za poduzetništvo, 3(2), str.76-88.
- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2016a) *ESIF Zajmovi* [online]. Dostupno na: http://www.hamagbicro.hr/wp-content/uploads/2016/06/SVEČANO-POTPISIVANJE-SPORAZUMA-U-FINANCIRANJU-IZMEĐU-MRRFEU-I-HAMAG_BICROa.pdf [14. ožujka 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2016b) *ESIF Zajmovi* [online]. Dostupno na: <http://www.hamagbicro.hr/esifzajmovi/programi/> [14. ožujka 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2023a) *Godišnje izvješće za 2022. godinu* [online]. Dostupno na: <http://www.hamagbicro.hr/e-knjiznica/godisnji-izvjestaji/> [26. ožujka 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2023b) *Uvjeti Financijskog instrumenta investicijski zajmovi iz sredstava Nacionalnog plana oporavka i otpornosti* [online]. Dostupno na: <https://hamagbicro.hr/wp-content/uploads/2022/07/FI-zajmovi-NPOO-WEB.pdf> [02. travnja 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2023c) *Poduzetnicima ponovo na raspolaganju zajmovi i jamstva* [online]. Dostupno na: <https://hamagbicro.hr/poduzetnicima-ponovo-na-raspolaganju-zajmovi-i-jamstva/> [02. travnja 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2022) *Godišnje izvješće za 2021. godinu* [online]. Dostupno na: <http://www.hamagbicro.hr/e-knjiznica/godisnji-izvjestaji/> [26. ožujka 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2021) *Godišnje izvješće za 2020. godinu* [online]. Dostupno na: <http://www.hamagbicro.hr/e-knjiznica/godisnji-izvjestaji/> [26. ožujka 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2020) *Godišnje izvješće za 2019. godinu* [online]. Dostupno na: <http://www.hamagbicro.hr/e-knjiznica/godisnji-izvjestaji/> [26. ožujka 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2019) *Godišnje izvješće za 2018. godinu* [online]. Dostupno na: <http://www.hamagbicro.hr/e-knjiznica/godisnji-izvjestaji/> [26. ožujka 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2018) *Godišnje izvješće za 2017. godinu* [online]. Dostupno na: <http://www.hamagbicro.hr/e-knjiznica/godisnji-izvjestaji/> [26. ožujka 2024.]

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2017) *Godišnje izvješće za 2016. godinu* [online]. Dostupno na: <http://www.hamagbicro.hr/e-knjiznica/godisnji-izvjestaji/> [26. ožujka 2024.]

Krišto, J. (2011) *Poticanje razvoja i financiranje malih i srednjih poduzeća*, u Leko, V. i Stojanović, A. (ured) *Modeli financiranja namjena koje sadrže javni interes*, Zagreb: Grafit-Gabrijel, str.137-155.

Leko, V. (2012) *Relativno značenje financijskih institucija*, u Jakovčević, D. i Krišto, J. (ured) *Industrija osiguranja u Hrvatskoj-promjene i okruženju, novi proizvodi, regulacija i upravljanje rizikom*, Zagreb: Grafit-Gabrijel, str.3-19.

Leko, V. (2011) *Financiranje posebnih namjena u kojima je javni interes*, u Leko, V. i Stojanović, A. (ured) *Modeli financiranja namjena koje sadrže javni interes*, Zagreb: Grafit-Gabrijel, str.1-21

Leko, V. (2005) *Modeli financiranja posebnih namjena u kojima je sadržan javni interes*, u Božina, L. , Leko, V. (ured) Novac, bankarstvo i financijska tržišta. Zagreb: Adverta, str.157-180.

Pavković, A. (2011) *Tradicionalne i suvremene tehnike financiranja posebnih namjena*, u Leko, V. i Stojanović, A. (ured) Modeli financiranja namjena koje sadrže javni interes, Zagreb: Grafit-Gabrijel, str.37-65.

Pavković, A. (2008) *Definiranje i primjena sekuritizacije potraživanja*. Računovodstvo i financije, 11, str.102-104.

Pavković, A. (2007) *Small and medium sized enterprises financing, Competitiveness and European Integration: Management: the proceedings of the international*, Cluj: Napoca Babes-Bolyai University.

Pulišelić, M. (2012) *Strategijsko-financijski okvir za podršku malog gospodarstva*, u Vidučić, Lj. (ured) Mala i srednja poduzeća: financijska politika i ekonomsko-financijski okvir podrške, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, str.113-134.

Rimac, A. (2005) Monetarni transmisijski mehanizam i financiranje malog gospodarstva u Hrvatskoj, u Vidučić, Lj. (ured) Mala i srednja poduzeća - financijski, računovodstveni i pravni aspekti osnivanja i poslovanja, Ekonomski fakultet u Splitu, str.101-117.

Tuškan Sjauš, B. (2020) *Učinkovitost financiranja specifičnih namjena od javnog interesa novim strukturama obveznica*, Ekonomska misao i praksa, 1, str.289-306.

Vidučić, Lj. (2009) *Malo gospodarstvo – ograničenja i pretpostavke razvoja*. Računovodstvo, revizija i financije, str.173-178.

Zakon o računovodstvu (2023) Narodne novine, NN br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23.

FINANCING OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES FROM EUROPEAN UNION FUNDS IN THE FORM OF LOANS

Summary: In addition to an efficient and stimulating institutional environment, it is necessary to ensure favourable financing conditions for the growth and development of small and medium-sized enterprises in the Republic of Croatia, since a number of studies conducted indicates that access to sources of financing is one of the fundamental problems faced by small and medium-sized enterprises. The Croatian Agency for SMEs, Innovation and Investment (HAMAG-BICRO), as one of the key institutions in developing and stimulating the growth of small and medium-sized enterprises in the Republic of Croatia, should implement direct financing as much as possible in the form of loans from European funds and from the means of repayment of previously granted loans, with a fixed interest rate for the entire loan repayment period.

Keywords: small and medium-sized enterprises, credit financing.